

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK TRIBUNÁLU (sedmého senátu)

16. prosince 2020*

„Veřejná služba – Úředníci – Pozůstalý manžel/manželka – Pozůstalostní důchod – Články 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu – Podmínky způsobilosti – Doba manželství – Námitka protiprávnosti – Rovné zacházení – Zásada zákazu diskriminace na základě věku – Přiměřenost – Pojem ‚manžel/manželka‘ “

Ve věci T-442/17 RENV,

RN, zastoupená F. Moysem, advokátem,

žalobkyně,

proti

Evropské komisi, zastoupené G. Gattinaraim a B. Monginem, jako zmocněnci,

žalované,

podporované

Evropským parlamentem, zastoupeným M. Ecker a E. Tanevou, jako zmocněnkyněmi,

vedlejší účastníkem,

jejímž předmětem je návrh podaný na základě článku 270 SFEU a znějící na zrušení rozhodnutí Komise ze dne 24. září 2014, kterým se zamítá žádost žalobkyně o přiznání pozůstalostního důchodu,

TRIBUNÁL (sedmý senát),

ve složení R. da Silva Passos, předseda, I. Reine (zpravodajka) a L. Truchot, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: E. Coulon,

vydává tento

* Jednací jazyk: francouzština.

Rozsudek

I. Právní rámec

- 1 Článek 79 první pododstavec služebního řádu úředníků Evropské unie (dále jen „služební řád“) stanoví:

„Pozůstalý manžel/pozůstalá manželka po úředníkovi nebo bývalém úředníkovi má nárok za podmínek stanovených v kapitole 4 přílohy VIII [služebního řádu] na vdovský [pozůstalostní] důchod ve výši 60 % starobního důchodu nebo invalidního důchodu [příspěvku v invaliditě], který byl vyplácen zemřelému/zemřelé nebo který by mu/jí bez ohledu na trvání služby a věk náležel v okamžiku jeho/jejího úmrtí.“

- 2 Článek 18 přílohy VIII služebního řádu stanoví:

„Pokud bývalý úředník pobíral starobní důchod, má pozůstalý manžel/pozůstalá manželka, pokud bylo manželství uzavřeno ještě před skončením služebního poměru úředníka v orgánu a pokud trvalo nejméně jeden rok, a s výhradou ustanovení článku 22 [této přílohy], nárok na pozůstalostní důchod ve výši 60 % starobního důchodu, který úředník pobíral ke dni svého úmrtí. [...]

Podmínka délky trvání manželství neplatí, pokud má úředník z manželství uzavřeného před skončením služebního poměru jedno nebo více dětí, za předpokladu, že se pozůstalý manžel/pozůstalá manželka o tyto děti stará nebo staral/starala.“

- 3 Článek 20 přílohy VIII služebního řádu zní následovně:

„Pro účely [článku 18 přílohy VIII služebního řádu] se k podmínce délky trvání manželství nepřihlíží, pokud manželství, i když bylo uzavřeno po skončení služebního poměru úředníka, trvalo nejméně pět let.“

- 4 Nakonec, článek 27 první a třetí pododstavce přílohy VIII služebního řádu stanoví:

„Rozvedený manžel/rozvedená manželka úředníka nebo bývalého úředníka má nárok na pozůstalostní důchod stanovený v této kapitole, pokud může ke dni úmrtí bývalého manžela/bývalé manželky prokázat nárok na pobírání výživného na svůj účet, které vyplývá z rozhodnutí soudu nebo z úředně registrovaného a vykonaného vyrovnání mezi bývalými manžely.

[...]

Nárok rozvedeného manžela/rozvedené manželky [na pozůstalostní důchod] zaniká, pokud před úmrtím bývalé manželky/bývalého manžela uzavře nové manželství [...]

II. Skutečnosti předcházející sporu

- 5 Žalobkyně, RN, a její manžel, úředník Evropské komise, žili ve společné domácnosti od roku 1985. Dne 10. června 1987 se jim narodilo dítě. Dne 7. května 1988 uzavřeli první manželství. Dne 29. dubna 1996 se rozvedli. Žalobkyně, která od svého rozvodu neuzavřela žádné jiné manželství, uzavřela se svým bývalým manželem nové manželství dne 20. srpna 2012.
- 6 V období od 11. září 1998 do 22. prosince 2011 byl bývalý manžel žalobkyně v manželství s třetí osobou.

- 7 Manžel žalobkyně nastoupil v roce 1991 do služebního poměru ke Komisi a dne 1. října 2007 mu bylo umožněno uplatnit nárok na důchod. Zemřel dne 2. srpna 2014.
- 8 Po úmrtí manžela podala žalobkyně jakožto pozůstalá manželka bývalého úředníka dne 3. září 2014 žádost o přiznání pozůstalostního důchodu podle kapitoly 4 přílohy VIII služebního řádu.
- 9 Dne 24. září 2014 vedoucí oddělení „Důchody“ Úřadu pro správu a vyplácení individuálních nároků (PMO) Komise zamítl žádost žalobkyně o přiznání pozůstalostního důchodu (dále jen „napadené rozhodnutí“). Vedoucí uvedeného oddělení měl v podstatě za to, že k posouzení nároku žalobkyně na pozůstalostní důchod z důvodu úmrtí jejího manžela je třeba zohlednit nikoli datum jejího prvního manželství, které bylo zrušeno na základě rozsudku o rozvodu, a nemohlo již tedy zakládat účinky, ale datum jejího druhého manželství, které bylo uzavřeno dne 20. srpna 2012. Vedoucí oddělení „Důchody“ PMO v důsledku toho poté, co konstatoval, že toto druhé manželství bylo uzavřeno po skončení služebního poměru jejího manžela a že ke dni jeho úmrtí trvalo přibližně dva roky, dospěl k závěru, že podmínky stanovené v člancích 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu splněny nebyly, takže žalobkyně neměla nárok na přiznání pozůstalostního důchodu.
- 10 Dne 22. prosince 2014 podala žalobkyně proti napadenému rozhodnutí stížnost. Na podporu své stížnosti předložila dne 23. prosince 2014 doplňující důkazy.
- 11 Dne 10. dubna 2015 orgán Komise oprávněný ke jmenování tuto stížnost zamítl a potvrdil rozbor vedoucího oddělení „Důchody“ PMO (dále jen „rozhodnutí o zamítnutí stížnosti“).

III. Řízení před Soudem pro veřejnou službu a řízení před Tribunálem o kasačním opravném prostředku

- 12 Návrhem došlým kanceláři Soudu pro veřejnou službu dne 17. července 2015 podala žalobkyně žalobu na neplatnost napadeného rozhodnutí a rozhodnutí o zamítnutí stížnosti a na náhradu nákladů řízení Komisí. Žaloba byla zapsána pod číslem věci F-104/15.
- 13 Na podporu své žaloby žalobkyně vznesla tři žalobní důvody vycházející zaprvé z nesprávného právního posouzení, či dokonce zjevně nesprávného posouzení při použití článků 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu, zadruhé z námítky protiprávnosti a z porušení zásad rovného zacházení, zákazu diskriminace na základě věku a proporcionality a zatřetí z nesprávného výkladu pojmu „manžel/manželka“ ve smyslu systému pozůstalostního důchodu.
- 14 Komise navrhla zamítnout žalobu a uložit žalobkyni náhradu nákladů řízení.
- 15 Rozhodnutím ze dne 9. listopadu 2015 bylo Evropskému parlamentu povoleno vedlejší účastenství na podporu návrhových žádání Komise.
- 16 Rozsudkem ze dne 20. července 2016, RN v. Komise (F-104/15, dále jen „původní rozsudek“, EU:F:2016:163), Soud pro veřejnou službu napadené rozhodnutí zrušil. V uvedeném rozsudku rovněž uložil, aby Komise nesla vlastní náklady řízení a nahradila náklady řízení vynaložené žalobkyní. Parlament byl povinen nést vlastní náklady řízení.
- 17 V původním rozsudku Soud pro veřejnou službu v podstatě konstatoval, že ačkoliv zvláštní situace žalobkyně není v článku 20 přílohy VIII služebního řádu výslovně upravena, samotné znění tohoto článku nevylučuje výklad, který by administrativně ukládal povinnost zohlednit souhrnnou dobu dotčených manželství, a sice dobu prvního a druhého manželství s tímž úředníkem, za účelem ověření splnění podmínky pěti let manželství stanovené tímto ustanovením, aby bylo možné přiznat pozůstalostní důchod.

- 18 Dále měl Soud pro veřejnou službu za to, že pokud by měly být články 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu vykládány tak, že vyloučí zohlednění souhrnné doby manželství žalobkyně, zaváděly by tyto články rozdílné zacházení mezi pozůstalými manžely/manželkami bývalého úředníka podle toho, zda bylo manželství uzavřeno před skončením nebo po skončení služebního poměru úředníka. Soud pro veřejnou službu tak rozhodl, že vzhledem k tomu, že takový výklad není zněním uvedeného článku výslovně vyloučen, je třeba článek 20 přílohy VIII služebního řádu vykládat v souladu se zásadou rovného zacházení v tom smyslu, že pro účely ověření splnění podmínky minimální doby manželství ukládá orgánu oprávněnému ke jmenování povinnost sečíst doby jednotlivých manželství v případě, že se – jako v projednávané věci – žalobkyně provdala za téhož úředníka dvakrát, poprvé před skončením jeho služebního poměru a podruhé po tomto ukončení.
- 19 Soud pro veřejnou službu proto vyhověl prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení, a napadené rozhodnutí zrušil.
- 20 Spisem došlým kanceláři Tribunálu dne 29. září 2016 podala Komise proti původnímu rozsudku kasační opravný prostředek, který byl zapsán do rejstříku pod číslem T-695/16 P. Komise navrhla, aby Tribunál zaprvé zrušil původní rozsudek, zadruhé zamítl žalobu jako neopodstatněnou pro případ, že by měl Tribunál za to, že to stav věci dovoluje, a zatřetí uložil žalobkyni náhradu nákladů řízení.
- 21 Rozsudkem ze dne 18. července 2017, Komise v. RN (T-695/16 P, nezveřejněný, dále jen „rozsudek o kasačním opravném prostředku“, EU:T:2017:520), Tribunál (kasační senát) vyhověl první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku a třetí části třetího důvodu kasačního opravného prostředku, které v podstatě vycházely z nesprávného právního posouzení, kterého se Soud pro veřejnou službu dopustil při výkladu článku 20 přílohy VIII služebního řádu.
- 22 Podle Tribunálu Soud pro veřejnou službu tím, že měl za to, že pro účely ověření, zda byla splněna podmínka doby manželství, sporné ustanovení nevylučuje výklad, který by administrativně ukládal, aby v takovém zvláštním případě, o jaký jde v projednávané věci, zohlednila souhrnnou dobu jednotlivých manželství, vyložil tuto podmínku obzvláště široce. Takový výklad je však v rozporu s ustálenou judikaturou, podle které ustanovení práva Evropské unie, která zakládají nárok na finanční plnění, musí být vykládána striktně. Navíc by tento výklad podle Tribunálu administrativně ukládal povinnost, která z tohoto ustanovení nevyplývá a je v rozporu se zásadou právní jistoty.
- 23 Kromě toho Tribunál rozhodl, že výklad článku 20 přílohy VIII služebního řádu provedený Soudem pro veřejnou službu by administrativu zavazoval mít za to, že manželství zrušené rozsudkem o rozvodu může mít nadále dopad na nárok na přiznání pozůstalostního důchodu podle uvedeného článku. Tribunál přitom poznamenal, že taková možnost je dána na základě čl. 27 prvního pododstavce přílohy VIII služebního řádu, který však nebyl v projednávané věci v souladu s třetím pododstavcem tohoto ustanovení použitelný, neboť žalobkyně uzavřela se svým manželem dne 20. srpna 2012 nové manželství.
- 24 Tribunál dodal, že není třeba se vyjadřovat k argumentu žalobkyně ohledně údajného porušení zásady proporcionality přezkoumanému Soudem pro veřejnou službu, jelikož tento argument vycházel z výkladu článku 20 přílohy VIII služebního řádu provedeného v původním rozsudku, jenž byl stížen nesprávným právním posouzením.
- 25 V důsledku toho Tribunál původní rozsudek zrušil. Kromě toho Tribunál konstatoval, že Soud pro veřejnou službu nepřezkoumal třetí žalobní důvod uplatněný žalobkyní, načež měl za to, že stav řízení nedovoluje ve věci rozhodnout a věc vrátil jinému senátu Tribunálu, než který rozhodoval o kasačním opravném prostředku, s tím, že o nákladech řízení bude rozhodnuto později.
- 26 Projednávaná žaloba tak byla zapsána pod číslem věci T-442/17 RENV.

IV. Řízení a návrhová žádání účastníků řízení po vrácení věci

- 27 V návaznosti na rozsudek o kasačním opravném prostředku byli účastníci řízení vyzváni, aby předložili písemná vyjádření k dalšímu průběhu řízení v souladu s čl. 217 odst. 1 jednacího řádu Tribunálu.
- 28 Podáním došlým kanceláři Tribunálu dne 6. září 2017 se žalobkyně vzdala možnosti předložit doplňující písemné vyjádření. Podáním došlým téhož dne se Parlament rovněž vzdal možnosti předložit písemné vyjádření. Komise předložila své písemné vyjádření se zpožděním, dne 4. října 2017. Na základě vysvětlení poskytnutých Komisí rozhodl předseda čtvrtého senátu Tribunálu o založení uvedeného vyjádření do spisu.
- 29 Dne 19. prosince 2017 vyzval Tribunál v rámci organizačních procesních opatření stanovených v článku 89 jednacího řádu účastníky řízení, aby se vyjádřili k zachování právního zájmu žalobkyně v projednávaném sporu.
- 30 Podáním došlým kanceláři Tribunálu dne 4. ledna 2018 Parlament Tribunál informoval, že si nepřeje odpovědět na otázky položené dne 19. prosince 2017. Žalobkyně a Komise odpověděly na organizační procesní opatření dne 5. ledna 2018 a 8. ledna 2018. Dospěly k závěru, že žalobkyně si zájem na podání žaloby zachovala.
- 31 Dne 20. listopadu 2018 položil Tribunál účastníkům řízení nové otázky v rámci organizačních procesních opatření stanovených v článku 89 svého jednacího řádu. Účastníci řízení na tyto otázky odpověděli ve stanovené lhůtě.
- 32 Rozhodnutím ze dne 11. března 2019 nařídil předseda čtvrtého senátu Tribunálu přerušení řízení v projednávané věci až do vyhlášení rozhodnutí, jímž se končí řízení ve věci C-460/18 P, HK v. Komise.
- 33 Vzhledem k tomu, že došlo ke změně složení senátů Tribunálu, byla soudkyně zpravodajka přidělena k sedmému senátu, kterému byla tudíž projednávaná věc přidělena.
- 34 Dopisy ze dne 23. prosince 2019 informovala kancelář Tribunálu účastníky řízení, že v návaznosti na vyhlášení rozsudku ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), bude řízení pokračovat, a vyzvala je, aby předložili svá vyjádření k důsledkům, které je třeba z tohoto rozsudku pro projednávanou věc vyvodit. Účastníci řízení této žádosti vyhověli ve stanovené lhůtě.
- 35 Vzhledem k tomu, že hlavní účastnice řízení nenavrhly konání jednání, pokládal Tribunál věc na základě podkladů obsažených ve spise za dostatečně objasněnou a rozhodl, že v souladu s čl. 106 odst. 3 jednacího řádu rozhodne bez konání ústní části řízení.
- 36 Žalobkyně navrhuje, aby Tribunál:
- zrušil napadené rozhodnutí,
 - zrušil rozhodnutí o zamítnutí stížnosti;
 - uložil Komisi náhradu nákladů řízení.
- 37 Komise navrhuje, aby Tribunál:
- žalobu zamítl,
 - uložil žalobkyni náhradu nákladů řízení.

38 Parlament navrhuje, aby Tribunál žalobu zamítl.

V. Právní otázky

A. K předmětu sporu a jeho rozsahu po vrácení věci

- 39 Zprv je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury návrhová žádání, která formálně směřují ke zrušení rozhodnutí o zamítnutí stížnosti, mají za účinek to, že je Tribunálu předložen akt, proti kterému byla stížnost podána, pokud jako taková nemají samostatný obsah (viz rozsudek ze dne 6. dubna 2006, *Camós Grau v. Komise*, T-309/03, EU:T:2006:110, bod 43, a ze dne 13. července 2018, *Curto v. Parlament*, T-275/17, EU:T:2018:479, bod 63 a citovaná judikatura).
- 40 V projednávané věci vzhledem k tomu, že rozhodnutím o zamítnutí stížnosti bylo pouze potvrzeno napadené rozhodnutí upřesněním důvodů na jeho podporu, je třeba konstatovat, že návrhová žádání směřující ke zrušení rozhodnutí o zamítnutí stížnosti nemají samostatný obsah, a není tudíž třeba o nich specificky rozhodovat. Nicméně v rámci přezkumu legality napadeného rozhodnutí je třeba zohlednit odůvodnění uvedené v rozhodnutí o zamítnutí stížnosti, neboť se má za to, že toto odůvodnění tvoří s odůvodněním napadeného rozhodnutí jeden celek (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 30. dubna 2019, *Wattiau v. Parlament*, T-737/17, EU:T:2019:273, bod 43 a citovaná judikatura).
- 41 Zadruhé, pokud jde o rozsah sporu po vrácení věci, je třeba připomenout, že podle judikatury je Tribunál v návaznosti na zrušení rozhodnutí a vrácení věci vázán rozsudkem o kasačním opravném prostředku a musí znovu rozhodnout o všech důvodech směřujících ke zrušení vznesených žalobkyní, s výjimkou částí výroku, které nebyly rozsudkem o kasačním opravném prostředku zrušeny, jakož i úvah, které představují nezbytný základ uvedených částí, neboť tyto části se staly pravomocnými (obdobně viz rozsudek ze dne 14. září 2011, *Marcuccio v. Komise*, T-236/02, EU:T:2011:465, bod 83).
- 42 V projednávané věci bod 1 výroku rozsudku o kasačním opravném prostředku zrušuje původní rozsudek poté, co bylo vyhověno první části druhého důvodu a třetí části třetího důvodu kasačního opravného prostředku. V těchto částech uvedených důvodů Komise v podstatě tvrdila, že se Soud pro veřejnou službu dopustil nesprávného právního posouzení, když článek 20 přílohy VIII služebního řádu vyložil tak, že administrativa je povinna zohlednit souhrnnou dobu obou manželství žalobkyně, a že tento jeho výklad je v rozporu s jasným zněním tohoto ustanovení. Naproti tomu se rozsudek o kasačním opravném prostředku nevyslovil k ostatním částem prvního a druhého důvodu kasačního opravného prostředku, ani ke třetímu důvodu kasačního opravného prostředku.
- 43 Tribunálu tak přísluší, aby ve světle právních otázek, které byly rozhodnuty v rozsudku o kasačním opravném prostředku a kterými je Tribunál v řízení po vrácení věci vázán, znovu rozhodl o všech žalobních důvodech směřujících ke zrušení, které vznesla žalobkyně.
- 44 V tomto ohledu Komise tvrdí, že v rozsudku o kasačním opravném prostředku bylo rovněž rozhodnuto o druhém důvodu vzneseném žalobkyní, jenž vychází z porušení zásad rovného zacházení, zákazu diskriminace na základě věku a zásady proporcionality.
- 45 Je pravda, že Tribunál v bodě 63 rozsudku o kasačním opravném prostředku konstatoval, že Soud pro veřejnou službu přezkoumal argumenty žalobkyně s ohledem na zásadu zákazu diskriminace pro účely výkladu článku 20 přílohy VIII služebního řádu. Tribunál nicméně upřesnil, že Soud pro veřejnou službu provedl tento přezkum až poté, co předtím dospěl k závěru, že výklad směřující k zohlednění souhrnné doby jednotlivých manželství žalobkyně není dotčeným ustanovením vyloučen. Tribunál tak rozhodl, že vzhledem k tomu, že byl tento předběžný rozbor stížen nesprávným právním posouzením a původní rozsudek musel být z tohoto důvodu zrušen, nebylo nutné se vyjadřovat k argumentu žalobkyně týkajícímu se údajného porušení zásady proporcionality.

46 Tribunál tak v rozsudku o kasačním opravném prostředku nerozhodl o částech druhého důvodu vycházejících z porušení zásad rovného zacházení, zákazu diskriminace na základě věku a proporcionality.

B. K věci samé

1. K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení při výkladu článků 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu

47 Pokud jde o první žalobní důvod vznesený žalobkyní na podporu její žaloby, který se týká údajně nesprávného právního posouzení při výkladu článku 18 přílohy VIII služebního řádu, jak o něm rozhodl Soud pro veřejnou službu, aniž byl v rozsudku o kasačním opravném prostředku v tomto ohledu kritizován, žalobkyně se nemůže platně dovolávat svého postavení pozůstalé manželky, aby na základě tohoto ustanovení uplatnila nárok na přiznání pozůstalostního důchodu z důvodu svého prvního manželství uzavřeného dne 7. května 1988 a zrušeného dne 29. dubna 1996 (v tomto smyslu viz rozsudek o kasačním opravném prostředku, bod 11, a původní rozsudek, body 28 a 30).

48 Pokud jde o údajně nesprávné právní posouzení při výkladu článku 20 přílohy VIII služebního řádu, Tribunál, jak vyplývá z bodu 42 výše, v rozsudku o kasačním opravném prostředku rozhodl, že článek 20 přílohy VIII služebního řádu nelze vykládat v tom smyslu, že administrativa je povinna zohlednit souhrnnou dobu obou manželství žalobkyně (v tomto smyslu viz rozsudek o kasačním opravném prostředku, body 49 a 57).

49 Je tedy třeba rozhodnout, že na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně v rámci svého prvního žalobního důvodu, Komise při výkladu článku 20 přílohy VIII služebního řádu nepochybila, když měla za to, že pro účely ověření, zda byla splněna podmínka minimální doby pěti let manželství pro přiznání pozůstalostního důchodu stanovená v článku 20 přílohy VIII služebního řádu, bylo třeba zohlednit pouze dobu druhého manželství žalobkyně s jejím zesnulým manželem, které bylo uzavřeno po ukončení jeho služebního poměru.

50 První žalobní důvod proto není opodstatněný.

2. K druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z námitky protiprávnosti článku 20 přílohy VIII služebního řádu z důvodu porušení zásad rovného zacházení, zákazu diskriminace na základě věku a proporcionality

51 Žalobkyně tvrdí, že článek 20 přílohy VIII služebního řádu, na jehož základě bylo napadené rozhodnutí přijato, je protiprávní. V podstatě tvrdí, že tento článek porušuje zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace na základě věku, jak jsou zaručeny zejména články 20 a 21 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), jakož i článkem 1d služebního řádu.

52 Žalobkyně má za to, že článek 20 přílohy VIII služebního řádu ukládá manželským párům staršího věku zůstat v manželství po dobu nejméně pěti let, aby pozůstalý manžel/manželka úředníka v důchodu mohl/mohla pobírat pozůstalostní důchod, zatímco v případě mladších párů, které uzavřely manželství, když byl pozůstalý úředník ještě ve službě, má pozůstalý manžel/manželka nárok na pozůstalostní důchod na základě článku 18 této přílohy již po jednom roce manželství. Takové páry jsou přitom ve srovnatelné rodinné situaci bez ohledu na okamžik, kdy se rozhodnou manželství uzavřít, tedy před skončením nebo po skončení služebního poměru úředníka. V tomto ohledu žalobkyně tvrdí, že délka období přispívání do unijního důchodového systému neumožňuje dotčené rozdílné zacházení odůvodnit.

- 53 Mimoto žalobkyně tvrdí, že zavedené rozdílné zacházení nemůže být objektivně a rozumně odůvodněno bojem proti účelovým manželstvím a podvodům. Rozdílné zacházení s páry podle okamžiku uzavření manželství překračuje meze toho, co je k dosažení tohoto cíle přiměřené a nezbytné, jelikož není nijak zohledněna individuální situace pozůstalého manžela/manželky. Žalobkyně zvláště zdůrazňuje úplnou nemožnost vyvrátit domněnku podvodu. Dodává, že cíl zachování finanční rovnováhy unijního důchodového systému nemůže odůvodnit ani stanovenou podmínku pěti let manželství, jelikož Komise nijak neprokázala, že případy, jako je ten projednávaný, mohou tuto rovnováhu narušit. Soudní dvůr by každopádně nepřijal odůvodnění čistě rozpočtové povahy.
- 54 Komise zpochybňuje přípustnost námitky protiprávnosti článku 20 přílohy VIII služebního řádu z důvodu, že otázka diskriminace na základě věku, ani otázka porušení zásady proporcionality, nebyly ve stížnosti uvedeny. Žalobkyně tudíž nedodržela pravidlo shody mezi stížností a žalobou.
- 55 Komise podpůrně tvrdí, že dotčená námitka protiprávnosti není opodstatněná. Má za to, že dotčené rozdílné zacházení není založeno na věku úředníka, ale na tom, zda odešel do důchodu. Navíc úředník a bývalý úředník, jakož i jejich příslušní manželé/manželky se nenacházejí ve srovnatelných situacích, jelikož v prvním případě má uvedený úředník služebně postupovat, pokračuje v práci a nadále odvádí příspěvky na svůj důchod, zatímco ve druhém případě tomu tak již není. Tento rozdíl v situacích byl uznán v rozsudku ze dne 17. června 1993, Arauxo-Dumay v. Komise (T-65/92, EU:T:1993:47).
- 56 Dotčené rozdílné zacházení je každopádně odůvodněno, jelikož se pozůstalostní důchod nabývá nepřímou díky příspěvkům odváděným úředníkem do důchodového systému před jeho odchodem do důchodu. Podle Komise služební řád vyžaduje předchozí finanční vazbu mezi orgánem a pozůstalým manželem/manželkou, který žádá o přiznání pozůstalostního důchodu, přičemž tato vazba vzniká tím, že manžel/manželka zesnulého úředníka nepřímou nesla prostřednictvím manželství tíhu příspěvků odváděných z platu posledně uvedeného v době jeho služebního poměru.
- 57 Rozdílné zacházení je navíc odůvodněno s ohledem na samotný cíl pozůstalostního důchodu, kterým je hmotně zabezpečit pozůstalého manžela/manželku úředníka. Riziko, že toto zabezpečení bude ohroženo, je větší v případě pozůstalých manželů/manželek úředníka, kteří jsou překvapeni úmrtím uvedeného úředníka, jenž byl ještě ve služebním poměru, než v případě pozůstalých manželů/manželek bývalého úředníka, kteří měli čas podniknout nezbytné kroky k zajištění takového finančního zabezpečení.
- 58 Kromě toho podmínka minimální doby pěti let manželství uložená pozůstalému manželovi/manželce, bylo-li manželství uzavřeno po skončení služebního poměru úředníka, má za cíl odrazovat od podvodů a zachovat finanční rovnováhu důchodového systému. Podle Komise je riziko podvodu vyšší, když je manželství uzavřeno po skončení služebního poměru z důvodu větší předvídatelnosti úmrtí. Podmínka pěti let manželství tak má zabránit manželstvím uzavřeným v případě přímého ohrožení života s hlavním cílem, aby pozůstalý manžel/manželka bývalého úředníka získal nárok na pozůstalostní důchod.
- 59 Parlament dodává, že podmínka minimální doby pěti let manželství umožňuje zabránit tomu, aby mladší osoba zneužívala slabosti staršího úředníka, jenž pobírá důchod, v naději na rychlé získání nároku na pozůstalostní důchod.

a) K přípustnosti námitky protiprávnosti článku 20 přílohy VIII služebního řádu

- 60 Z judikatury vyplývá, že systematika incidenčního právního prostředku, kterým je námitka protiprávnosti, v zásadě odůvodňuje, aby byla taková námitka, uplatněná poprvé před unijním soudem, prohlášena za přípustnou odchylně od pravidla shody mezi žalobou a stížností (v tomto smyslu viz

rozsudek ze dne 27. října 2016, ECB v. Cerafogli, T-787/14 P, EU:T:2016:633, bod 47). Pouhá skutečnost, že námitka protiprávnosti článku 20 přílohy VIII služebního řádu byla vznesena poprvé ve fázi žaloby, tudíž neznamená nepřípustnost této námítky.

- 61 Nicméně možnost uplatnit námitku protiprávnosti v rámci sporu mezi úředníkem a orgánem podléhá dodržení několika podmínek přípustnosti. Pokud jde o incidenční právní prostředek, zaprvé se předpokládá, že byla podána hlavní žaloba, zadruhé že tato žaloba směřuje proti rozhodnutí nepříznivě zasahujícímu do právního postavení úředníka, zatřetí že tato hlavní žaloba je přípustná, začtvrté že úředník nemohl požadovat zrušení aktu s obecnou působností, který by sloužil jako základ pro rozhodnutí nepříznivě zasahující do jeho právního postavení, a zapáté že existuje dostatečná spojitost mezi aktem s obecnou působností a napadeným individuálním rozhodnutím (rozsudek ze dne 27. října 2016, ECB v. Cerafogli, T-787/14 P, EU:T:2016:633, bod 67).
- 62 V projednávaném případě je třeba konstatovat, že žalobkyně vznesla námitku protiprávnosti článku 20 přílohy VIII služebního řádu v rámci přípustné hlavní žaloby. Tato žaloba směřuje ke zrušení napadeného rozhodnutí, které nepříznivě zasahuje do právního postavení žalobkyně v rozsahu, v němž jí odmítá přiznat pozůstalostní důchod. Navíc žalobkyně neměla jakožto jednotlivec možnost se přímo domáhat zrušení článku 20 přílohy VIII služebního řádu. Konečně mezi článkem 20 přílohy VIII služebního řádu a napadeným rozhodnutím je zjevně dána dostatečná spojitost, neboť toto rozhodnutí je na uvedeném ustanovení založeno.
- 63 S ohledem na výše uvedené je třeba mít za to, že námitka protiprávnosti vznesená žalobkyní proti článku 20 přílohy VIII služebního řádu je přípustná.

b) K opodstatněnosti námítky protiprávnosti článku 20 přílohy VIII služebního řádu

- 64 Je třeba připomenout, že zásada rovného zacházení je obecnou zásadou unijního práva, která je zakotvena v článku 20 Listiny, a zásada zákazu diskriminace uvedená v čl. 21 odst. 1 Listiny je jejím zvláštním vyjádřením. Tato zásada vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno (viz rozsudek ze dne 5. července 2017, Fries, C-190/16, EU:C:2017:513, body 29 a 30 a citovaná judikatura).
- 65 Podle judikatury je k tomu, aby bylo možné unijnímu normotvůrci vytýkat, že porušil zásadu rovného zacházení, třeba, aby se srovnatelnými situacemi zacházel odlišně, čímž by určité osoby znevýhodnil vůči jiným osobám (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. prosince 2018, FV v. Rada, T-750/16, EU:T:2018:972, bod 89 a citovaná judikatura).
- 66 Požadavek na srovnatelnost situací se posuzuje s ohledem na veškeré prvky, které tyto situace charakterizují. Tyto prvky musí být zejména určeny a posouzeny ve světle předmětu a cíle unijního aktu, který zakládá dotčené rozlišení. Vedle toho musí být zohledněny zásady a cíle oblasti, do které dotčený akt spadá (viz rozsudek ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, bod 67 a citovaná judikatura).
- 67 Navíc za účelem určení, zda služební řád zachází se srovnávanými situacemi v rozporu se zásadou rovného zacházení, je třeba vycházet z analýzy zaměřené na všechna právní pravidla upravující polohy každé ze srovnávaných situací, s přihlédnutím zejména k účelu sporného ustanovení (obdobně viz rozsudek ze dne 9. března 2017, Milkova, C-406/15, EU:C:2017:198, bod 58).
- 68 K tomu, aby mohlo být rozdílné zacházení slučitelné s obecnými zásadami rovného zacházení a zákazu diskriminace, musí být odůvodněno na základě objektivního, rozumného a přiměřeného kritéria ve vztahu k cíli sledovanému tímto rozdílným zacházením (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. února 2005, Pyres v. Komise, T-256/01, EU:T:2005:45, bod 61). Podle čl. 52 odst. 1 Listiny musí být každé omezení výkonu práv a svobod uznaných touto listinou stanoveno zákonem a respektovat

podstatu těchto práv a svobod. Při dodržení zásady proporcionality mohou být omezení zavedena pouze tehdy, pokud jsou nezbytná a pokud skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého.

- 69 Z judikatury vyplývá, že zásada proporcionality vyžaduje, aby akty unijních orgánů nepřekročily meze toho, co je přiměřené a nezbytné k dosažení legitimních cílů sledovaných dotčenou právní úpravou, přičemž se rozumí, že pokud se nabízí volba mezi vícero přiměřenými opatřeními, je třeba zvolit nejméně omezující opatření a že způsobené nevýhody nesmějí být nepřiměřené vzhledem ke sledovaným cílům (viz rozsudek ze dne 26. února 2016, *Bodson a další v. EIB*, T-240/14 P, EU:T:2016:104, bod 116 a citovaná judikatura).
- 70 Je nicméně třeba dodat, že unijní normotvůrce má za účelem boje proti zneužívání, či dokonce podvodům, prostor pro uvážení při úpravě nároku na pozůstalostní důchod (rozsudek ze dne 19. prosince 2019, *HK v. Komise*, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, bod 89). Uznání takové posuzovací pravomoci normotvůrce s sebou nese nutnost ověřit, zda se nejeví být nepřiměřené, aby se unijní normotvůrce domníval, že zavedené rozdílné zacházení může být k dosažení sledovaného cíle přiměřené a nezbytné (v tomto smyslu obdobně viz rozsudek ze dne 14. prosince 2018, *FV v. Rada*, T-750/16, EU:T:2018:972, bod 114 a citovaná judikatura).
- 71 Ve světle všech těchto zásad je třeba ověřit, zda podmínka minimální doby manželství stanovená v článku 20 přílohy VIII služebního řádu je s ohledem na cíle sledované touto podmínkou v rozporu s obecnými zásadami rovného zacházení a zákazu diskriminace na základě věku. Je tedy třeba přezkoumat, zda je tato podmínka stanovena zákonem a respektuje podstatu práva na rovné zacházení a zákazu jakékoli diskriminace, zda jsou situace uvedené v člancích 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu srovnatelné, a pokud ano, zda podmínka minimální doby pěti let manželství stanovená v článku 20 přílohy VIII služebního řádu sleduje cíl obecného zájmu. V tomto ohledu je třeba ověřit, zda se nejeví být nepřiměřené, aby se unijní normotvůrce domníval, že zavedené rozdílné zacházení může být k dosažení takového cíle přiměřené a nezbytné.

1) K existenci rozdílného zacházení

- 72 Je třeba připomenout, že Soudní dvůr v rozsudku ze dne 19. prosince 2019, *HK v. Komise* (C-460/18 P, EU:C:2019:1119, bod 68), rozhodl, že účelem pozůstalostního důchodu je přiznat pozůstalému manželovi/manželce náhradní příjem určený k částečné kompenzaci ztráty příjmů zesnulého manžela/manželky. Podle Soudního dvora tento nárok nepodléhá podmínkám příjmů nebo majetku, z jejichž důvodu by musel být pozůstalý manžel/manželka neschopen/neschopna naplnit své potřeby, což by dokládalo jeho/její předchozí finanční závislost na zesnulém (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. prosince 2019, *HK v. Komise*, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, bod 69).
- 73 Přiznání pozůstalostního důchodu naproti tomu závisí pouze na právní povaze vztahů, které dotyčnou osobu pojily se zesnulým úředníkem (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. prosince 2019, *HK v. Komise*, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, bod 70). K této podmínce se připojuje podmínka minimální doby manželství, v daném případě jeden rok podle článku 18 přílohy VIII služebního řádu a pět let podle článku 20 přílohy VIII služebního řádu.
- 74 Po tomto upřesnění je třeba konstatovat, že články 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu zachází rozdílně s pozůstalými manželi/manželkami bývalých úředníků podle toho, zda bylo manželství uzavřeno před skončením nebo po skončení jejich služebního poměru. Jak rovněž uvádí Tribunál v bodě 47 rozsudku o kasačním opravném prostředku, normotvůrce použil k odlišení obou situací kritérium okamžiku uzavření manželství.

- 75 Právní povaha vztahů mezi pozůstalým manželem/manželkou a zesnulým úředníkem je přitom totožná bez ohledu na to, zda bylo manželství uzavřeno před skončením nebo po skončení služebního poměru tohoto úředníka. Tato právní povaha se neliší podle toho, zda úředníci jsou či nejsou ve služebním poměru, ani podle výše příspěvků do unijního důchodového systému, které byly nebo mají být zaplacený.
- 76 Navíc články 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu přiznávají oba nárok na pozůstalostní důchod pozůstalému manželovi/manželce bývalého úředníka, který již není ve služebním poměru, a tedy v době svého úmrtí již nepřispívá do unijního důchodového systému.
- 77 Komise se tak nemůže dovolávat rozsudku ze dne 17. června 1993, Arauxo-Dumay v. Komise (T-65/92, EU:T:1993:47), aby prokázala, že situace uvedené v člancích 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu jsou odlišné. Jak totiž vyplývá z bodu 33 uvedeného rozsudku, Tribunál v něm provedl srovnání mezi situací pozůstalého manžela/manželky bývalého úředníka zesnulého poté, co byl jeho služební poměr ukončen a pobíral dávky a výhody stanovené zvláštním nařízením upravujícím tuto situaci, a situací pozůstalého manžela/manželky úředníka zesnulého v době, kdy byl ještě ve služebním poměru, stanovenou v článku 17 přílohy VIII služebního řádu.
- 78 Z toho vyplývá, že argumenty Komise, podle kterých souvisí dotčené rozdílné zacházení se služebním postupem úředníka a s přispíváním do důchodového systému, musí být odmítnuty.
- 79 Kromě toho cílem pozůstalostního důchodu, jehož režim je upraven články 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu, je kompenzovat pozůstalého manžela/manželku za ztrátu příjmů plynoucí z úmrtí bývalého úředníka. Jedná se tedy o přiznání náhradního příjmu pozůstalému manželovi/manželce (viz bod 72 výše). Okolnost, že zesnulý úředník uzavřel manželství před skončením nebo po skončení svého služebního poměru tak nemůže podstatným způsobem změnit postavení pozůstalého manžela/manželky, pokud jde o jeho/její majetková práva. Navíc, jak vyplývá z bodu 72 výše, Soudní dvůr rozhodl, že úroveň finančních potřeb pozůstalého manžela/manželky a jeho/její případná finanční závislost na zesnulém úředníkovi nebo bývalém úředníkovi nepředstavují kritérium, které je třeba zohlednit.
- 80 Je tak třeba konstatovat, že pro účely přiznání pozůstalostního důchodu podle článku 18 nebo článku 20 přílohy VIII služebního řádu se situace pozůstalých manželů/manželek bývalého úředníka, kteří uzavřeli manželství před skončením jeho služebního poměru, neliší od situace pozůstalých manželů/manželek bývalého úředníka, kteří uzavřeli manželství po tomto skončení.
- 81 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že se srovnatelnými situacemi je zacházeno rozdílně v závislosti na datu uzavření manželství, neboť toto datum je jediným faktorem určujícím použití různých minimálních dob manželství v souladu s články 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu.
- 82 Toto rozdílné zacházení znamená znevýhodnění, ve smyslu judikatury citované v bodě 65 výše, pozůstalých manželů/manželek bývalého úředníka, kteří uzavřeli manželství po skončení služebního poměru tohoto úředníka a na které se vztahuje režim stanovený v článku 20 přílohy VIII služebního řádu, ve srovnání s pozůstalými manželi/manželkami bývalého úředníka, kteří uzavřeli manželství před tímto skončením a kteří spadají do působnosti článku 18 uvedené přílohy.
- 83 V tomto ohledu je třeba rovněž uvést, že podmínka minimální doby pěti let manželství stanovená v článku 20 přílohy VIII služebního řádu zvláště znevýhodňuje pozůstalé manžele/manželky bývalého úředníka z důvodu, že ve velké většině případů, jelikož skončení služebního poměru úředníka odpovídá jeho odchodu do důchodu ve věku stanoveném služebním řádem, je uvedený úředník starší, než úředník ve služebním poměru. Bývalí úředníci uvedení v článku 20 přílohy VIII služebního řádu tak obecně uzavírají manželství ve vyšším věku, než bývalí úředníci uvedení v článku 18 přílohy VIII služebního řádu, kteří uzavřeli manželství před skončením svého služebního poměru. Pozůstalí manželé/manželky bývalého úředníka mají tedy zpravidla větší obtíže splnit podmínku minimální doby

manželství stanovenou v uvedeném článku 20, která činí pět let, než pozůstalí manželé/manželky, kteří uzavřeli manželství s úředníkem před skončením jeho služebního poměru, a pro které stanoví článek 18 přílohy VIII služebního řádu minimální dobu manželství pouze jednoho roku.

- 84 Z důvodu minimální doby pěti let manželství, kterou ukládá článek 20 přílohy VIII služebního řádu, je zacházení upravené v tomto článku s pozůstalými manželi/manželkami, kteří uzavřeli manželství s bývalým úředníkem po skončení jeho služebního poměru, méně příznivé, než zacházení upravené v článku 18 uvedené přílohy s pozůstalými manželi/manželkami, kteří s úředníkem uzavřeli manželství v době, kdy byl ještě ve služebním poměru a byl obecně mladší než uvedený bývalý úředník.
- 85 Se srovnatelnými situacemi je tedy zacházeno rozdílně v nepřímé závislosti na věku bývalého úředníka k datu, kdy uzavřel manželství.

2) K dodržení kritérií stanovených v čl. 52 odst. 1 Listiny a k odůvodnění rozdílného zacházení

- 86 Úvodem je třeba konstatovat, že rozdílné zacházení zavedené článkem 20 přílohy VIII služebního řádu je stanoveno „zákonem“ ve smyslu čl. 52 odst. 1 Listiny, jelikož toto ustanovení má svůj původ ve služebním řádu.
- 87 Kromě toho Komise za účelem odůvodnění dotčeného rozdílného zacházení zaprvé tvrdí, že riziko, že zabezpečení pozůstalého manžela/manželky bude ohroženo, je větší v případě pozůstalých manželů/manželek úředníka, kteří jsou překvapeni úmrtím uvedeného úředníka, jenž byl ještě ve služebním poměru, než v případě pozůstalých manželů/manželek bývalého úředníka, kteří měli čas podniknout nezbytné kroky k zajištění takového finančního zabezpečení.
- 88 V tomto ohledu stačí konstatovat, že články 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu se oba týkají vyplácení pozůstalostního důchodu pozůstalému manželovi/manželce bývalého úředníka, který pobíral starobní důchod. Pozůstalý manžel/manželka tak v obou případech žádá o pozůstalostní důchod v době, kdy jeho manžel/manželka již není ve služebním poměru. Argument Komise, podle kterého je pozůstalý manžel/manželka více překvapen úmrtím úředníka ve služebním poměru, než úmrtím bývalého úředníka v důchodu, je tedy irrelevantní.
- 89 Zadruhé má Komise podporovaná Parlamentem za to, že podmínka minimální doby pěti let manželství stanovená v článku 20 přílohy VIII služebního řádu má za cíl jednak předcházet podvodům a jednak zachovat finanční rovnováhu unijního důchodového systému. Ve světle judikatury připomenuté v bodě 70 výše je třeba postupně zkoumat oba tyto cíle.

i) K cíli předcházet podvodům

- 90 Je třeba nejprve připomenout, že podle Soudního dvora je zásada zákazu podvodného jednání a zneužití práva obecnou zásadou unijního práva, kterou musí jednotlivci dodržovat (rozsudek ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, body 88 a 89). Boj proti podvodům je tedy cílem obecného zájmu.
- 91 V tomto ohledu z rozsudku ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise (C-460/18 P, EU:C:2019:1119, body 89 a 90), v podstatě vyplývá, že taková podmínka minimální doby manželství jednoho roku, jaká je stanovena v článku 17 přílohy VIII služebního řádu, má za cíl zajistit skutečnou existenci a stabilitu vztahů mezi dotýčenými osobami, a z tohoto důvodu se nejeví zjevně nepřiměřenou s ohledem na cíl boje proti podvodům.

- 92 Nejeví se tedy nepřiměřeným podmínit nárok pozůstalého manžela/manželky úředníka nebo bývalého úředníka na pozůstalostní důchod tím, že manželství splňuje podmínku minimální doby. Taková podmínka totiž umožňuje ujistit se, že se toto manželství nezakládá výlučně na takových úvahách nesouvisejících se záměrem společného života, jako jsou čistě finanční úvahy nebo úvahy související se získáním práva pobytu.
- 93 Je však třeba zdůraznit, že článek 20 přílohy VIII služebního řádu, který se použije v případě, že manželství bylo uzavřeno po skončení služebního poměru úředníka, ukládá podmínku minimální doby manželství pětkrát vyšší, než je podmínka stanovená v článku 18 přílohy VIII služebního řádu, která se použije v případě, že manželství bylo uzavřeno před tímto skončením.
- 94 Je tak třeba ještě ověřit, zda podmínka doby manželství požadovaná v článku 20 přílohy VIII služebního řádu, která se použije bez jakékoli možné výjimky, zjevně nepřekračuje meze toho, co je nezbytné k zaručení toho, aby nedošlo k podvodu.
- 95 V tomto ohledu je třeba nejprve konstatovat, že spis neobsahuje žádné přesvědčivé vysvětlení ani žádný důkaz umožňující podpořit předpoklad uvedený Komisí a Parlamentem, podle kterého se pravděpodobnost uzavření podvodného manželství zvyšuje po skončení služebního poměru úředníků, takže by například úředník, který by uzavřel manželství den před skončením služebního poměru, byl méně schopen uzavřít podvodné manželství než úředník, který by uzavřel manželství den po tomto skončení. Komise a Parlament rovněž nevysvětlily, z jakého důvodu je úředník, který již není ve služebním poměru, méně schopen chránit se proti podvodným úmyslům osoby, která si přeje uzavřít s ním manželství, než úředník, který je ještě ve služebním poměru, takže pro případ, že je manželství uzavřeno po skončení služebního poměru úředníka, je nezbytné stanovit pětinasobek minimální doby manželství.
- 96 Dále podle ustálené judikatury nemůže obecná domněnka podvodu postačovat k odůvodnění opatření, které ohrožuje cíle Smlouvy o FEU (viz rozsudek ze dne 19. prosince 2012, Komise v. Belgie, C-577/10, EU:C:2012:814, bod 53 a citovaná judikatura).
- 97 Kromě toho je třeba uvést, že doba manželství není nutně jediným prvkem vypovídajícím o jeho upřímnosti (obdobně viz rozsudky ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, body 72 a 73 a citovaná judikatura, a ze dne 18. července 2013, Prinz a Seeberger, C-523/11 a C-585/11, EU:C:2013:524, body 36 a 37 a citovaná judikatura)..
- 98 Článek 20 přílohy VIII služebního řádu přitom používá výlučně podmínku minimální doby pěti let manželství, aniž stanoví jakoukoli výjimku, takže pozůstalý manžel/manželka, který uzavřel manželství po skončení služebního poměru bývalého úředníka, nemůže tvrdit, že manželství bylo uzavřeno v dobré víře, a to bez ohledu na objektivní důkazy, které by v tomto ohledu mohl předložit. Toto ustanovení tak zavádí obecnou a nevyvratitelnou domněnku podvodu vůči manželstvím, která trvala méně než pět let.
- 99 Naproti tomu článek 18 druhý pododstavec přílohy VIII služebního řádu stanoví objektivní okolnosti, za kterých není vyžadována žádná minimální doba manželství, a sice narození dítěte, které pochází z manželství úředníka před skončením jeho služebního poměru, pokud pozůstalý manžel/manželka naplňuje nebo naplnil jeho potřeby. Normotvůrce měl tedy v případě manželství uzavřeného před skončením služebního poměru bývalého úředníka za to, že existují objektivní okolnosti, které umožňují vyvrátit domněnku podvodu.
- 100 Objektivní okolnosti připomenuté v předchozím bodě představují jasná kritéria umožňující účinně spravovat pozůstalostní důchod v souladu se zásadou právní jistoty.

- 101 I když bylo v projednávané věci druhé manželství žalobkyně uzavřeno po skončení služebního poměru jejího manžela, existuje několik objektivních skutečností, které mohou prokázat, že se nejedná o podvodné manželství. Žalobkyně a její manžel totiž spolu žili ve společné domácnosti od roku 1985. Dne 10. června 1987 se jim narodilo dítě. Dne 7. května 1988 uzavřeli první manželství. Dne 29. dubna 1996 se sice rozvedli, avšak od roku 2002 žili opět společně a dne 20. srpna 2012 spolu znovu uzavřeli manželství. Ostatně ani Komise ani Parlament netvrdily, že by projednávaný případ vykazoval známky podvodu.
- 102 Navíc se žalobkyně po rozvodu znovu neprovdala za třetí osobu. Jak zvláště uvedl Tribunál v bodě 56 rozsudku o kasačním opravném prostředku, kdyby žalobkyně znovu neuzavřela manželství se svým bývalým manželem, mohla v souladu s článkem 27 přílohy VIII služebního řádu pobírat pozůstalostní důchod jakožto rozvedená manželka, avšak toto právo ztratila, když opět uzavřela manželství.
- 103 Kromě toho vzhledem k obecně vyššímu věku bývalých úředníků uvedených v článku 20 přílohy VIII služebního řádu je požadavek minimální doby pěti let manželství obzvláště obtížně splnitelný pro pozůstalé manžele/manželky, kteří s takovým bývalým úředníkem uzavřeli manželství. Tento požadavek je tak s to vyloučit z nároku na pozůstalostní důchod značné množství těchto manželů/manželek, kteří by přesto mohli prokázat, že k podvodu nedošlo.
- 104 Konečně je třeba připomenout, že normotvůrce ve služebním řádu ne vždy vyloučil jakékoliv individuální posouzení. Článek 1 odst. 2 písm. d) přílohy VII služebního řádu tak stanoví, že úředník, který nesplňuje podmínky stanovené pro přiznání příspěvku na domácnost, může na základě „zvláštního odůvodněného rozhodnutí orgánu oprávněného ke jmenování přijatého na základě podpůrných dokladů“ tento příspěvek pobírat, pokud však převzal skutečnou odpovědnost za rodinu.
- 105 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že je nepřiměřené mít za to, že minimální doba pěti let manželství stanovená v článku 20 přílohy VIII služebního řádu, která je pětikrát vyšší než doba stanovená v článku 18 přílohy VIII služebního řádu a na kterou se nevztahuje žádná výjimka umožňující prokázat neexistenci podvodu, bez ohledu na to, zda byly předloženy objektivní důkazy, může být nezbytná k dosažení cíle boje proti podvodům.

ii) K cíli zachovat finanční rovnováhu unijního důchodového systému

- 106 Úvodem je třeba upřesnit, že bylo rozhodnuto, že cíl spočívající v zachování finanční rovnováhy unijního důchodového systému lze považovat za legitimní (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. února 2005, Pyres v. Komise, T-256/01, EU:T:2005:45, body 64 a 65). Je však třeba dodat, že takový cíl, který je součástí rozpočtových hledisek, nemůže sám o sobě odůvodnit odchylku od obecné zásady rovného zacházení (v tomto smyslu obdobně viz rozsudek ze dne 21. července 2011, Fuchs a Köhler, C-159/10 a C-160/10, EU:C:2011:508, bod 74).
- 107 Jak přitom bylo konstatováno v bodě 105 výše, nemůže být podmínka minimální doby manželství stanovená v článku 20 přílohy VIII služebního řádu odůvodněna cílem boje proti podvodům. Rozdílné zacházení zavedené tímto ustanovením proto nemůže být odůvodněno pouze zachováním finanční rovnováhy unijního důchodového systému.
- 108 V každém případě je třeba konstatovat, že Komise a Parlament nepředložily ani náznak důkazu, který by umožnil prokázat, že by finanční rovnováha unijního důchodového systému byla ohrožena, kdyby pozůstalí manželé/manželky bývalých úředníků, kteří uzavřeli manželství po skončení služebního poměru těchto úředníků, mohli pobírat pozůstalostní důchod, aniž by byli v manželství po dobu alespoň pěti let. Nebylo ani prokázáno, že této finanční rovnováhy by nebylo možné dosáhnout, kdyby článek 20 přílohy VIII služebního řádu stanovil výjimky z podmínky, podle které muselo manželství trvat alespoň pět let.

- 109 Pokud jde dále o argument Komise, podle kterého se pozůstalý manžel/manželka bývalého úředníka, který uzavřel manželství po skončení služebního poměru tohoto úředníka, nepodílel na příspěvcích do unijního důchodového systému, je třeba uvést, že ze znění, ani z kontextu článku 20 přílohy VIII služebního řádu nevyplývá, že by byl pozůstalostní důchod podmíněn dostatečně silným finančním vztahem mezi pozůstalým manželem/manželkou a orgánem, v jehož službě se úředník nebo bývalý úředník nacházel. Naopak k tomu, aby pozůstalý manžel/manželka mohl takový důchod pobírat, stačí, aby manželství uzavřené před skončením služebního poměru úředníka trvalo jeden rok, i když k úmrtí dojde například na začátku služebního postupu úředníka (podle článku 17 přílohy VIII služebního řádu) nebo když manželství bylo uzavřeno několik dní před skončením služebního poměru úředníka (podle článku 18 přílohy VIII služebního řádu).
- 110 Článek 20 přílohy VIII služebního řádu tedy zavádí rozdílné zacházení mezi pozůstalými manželi/manželkami bývalých úředníků, které není odůvodněno cílem boje proti podvodům, jelikož není k dosažení tohoto cíle nezbytné, ani cílem spočívajícím v zajištění finanční rovnováhy unijního důchodového systému.
- 111 Kromě toho článek 20 přílohy VIII služebního řádu tím, že vůči párům, jejichž manželství trvalo méně než pět let, zavádí obecnou a nevyvratitelnou domněnku podvodu, třebaže obecná domněnka podvodu nemůže k odůvodnění opatření narušujícího cíle Smlouvy o FEU postačovat, nerespektuje podstatu práva na rovné zacházení a zákazů jakékoli diskriminace.
- 112 Článek 20 přílohy VIII služebního řádu tudíž porušuje obecnou zásadu rovného zacházení, jakož i zásadu zákazu diskriminace na základě věku. Námitce protiprávnosti vznesené žalobkyní je tedy třeba vyhovět.
- 113 Napadené rozhodnutí přijaté na základě článku 20 přílohy VIII služebního řádu tudíž postrádá právní základ, takže je třeba jej zrušit.

3. Ke třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného výkladu pojmu „manžel/manželka“ ve smyslu systému použitelného na pozůstalostní důchod

- 114 Žalobkyně tvrdí, že vzhledem k obecnému sociálnímu vývoji, k němuž v této oblasti dochází již po několik let, nelze pojem společného soužití omezit pouze na vztah založený manželstvím. Tento vývoj je podpořen jednak čl. 1d odst. 1 druhým pododstavcem služebního řádu, který staví na roveň jiný než manželský svazek a manželství, a jednak rozšířeným uznáním registrovaného partnerství v rámci Unie. V důsledku toho nelze odhlédnout od doby soužití žalobkyně a jejího zesnulého manžela, jak je doložena několika dokumenty.
- 115 Komise, podporovaná Parlamentem, argumenty žalobkyně zpochybňuje.
- 116 Je třeba připomenout, že článek 20 přílohy VIII služebního řádu vyhrazuje přiznání pozůstalostního důchodu pozůstalému „manželovi/manželce“. To znamená, že příjemce pozůstalostního důchodu musí být k bývalému úředníkovi vázán v rámci občanskoprávního vztahu, který založil souhrn práv a povinností (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, bod 71).
- 117 V tomto ohledu Soudní dvůr připomněl, že ačkoli mohou faktické svazky a zákonem uznané svazky, jako je manželství, v určitých aspektech vykazovat podobnosti, nemohou být tyto dva druhy svazků nutně postaveny na roveň. Manželství se totiž vyznačuje přísným formalismem a mezi manželi zakládá vysoký stupeň vzájemných práv a povinností, včetně povinností pomoci a solidarity (rozsudek ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, body 72 a 73).

- 118 Kromě toho unijní normotvůrce za určitých podmínek výslovně rozšířil působnost ustanovení služebního řádu týkajících se sezdaných osob na osoby žijící v registrovaném nemanželském svazku. V tomto ohledu z čl. 1d odst. 1 druhého pododstavce služebního řádu vyplývá, že k tomu, aby byl jiný než manželský svazek postaven na roveň manželství ve smyslu služebního řádu, musí úředník, který je registrován jako stálý partner v jiném než manželském svazku, splňovat podmínky stanovené v uvedeném ustanovení (rozsudek ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, body 74 a 76).
- 119 Naproti tomu podle Soudního dvora takový faktický svazek, jako je soužití nesezdaného páru, tyto znaky nenaplňuje, jelikož tento status v zásadě není upraven zákonem (rozsudek ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, bod 78).
- 120 V projednávané věci žalobkyně tvrdí, že se zesnulým bývalým úředníkem žila společně od roku 2002, než v roce 2012 znovu uzavřeli manželství. Žalobkyně však netvrdí, že než se znovu provdala, žil pár v registrovaném partnerství. Navíc je mezi účastníky řízení nesporné, že zesnulý bývalý úředník byl od 11. září 1998 do 22. prosince 2011 v manželství s třetí osobou.
- 121 V důsledku toho nemůže mít žalobkyně prospěch z čl. 1d odst. 1 druhého pododstavce služebního řádu.
- 122 Kromě toho je třeba uvést, že s ohledem na sociální kontext, v němž byla projednávaná žaloba podána, Tribunálu nepřísluší rozšířit působnost služebního řádu s ohledem na výraz „manžel/manželka“. Takovou změnu přísluší učinit normotvůrci (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. června 1993, Arauxo-Dumay v. Komise, T-65/92, EU:T:1993:47, body 30 a 31).
- 123 Navíc, jak uvádí Komise, normotvůrce při reformách služebního řádu sociální vývoj zohlednil. Normotvůrce konkrétně nařízením Rady (ES, Euratom) č. 723/2004 ze dne 22. března 2004, kterým se mění služební řád úředníků a pracovní řád ostatních zaměstnanců Evropských společenství (Úř. věst. 2004, L 124, s. 1; Zvl. vyd. 01/02, s. 130), provedl změnu čl. 1d odst. 1 druhého pododstavce služebního řádu s cílem upravit případy jiných než manželských svazků.
- 124 V důsledku toho musí být třetí žalobní důvod zamítnut jako neopodstatněný.
- 125 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že první a třetí žalobní důvod je třeba zamítnout jako neopodstatněné a napadené rozhodnutí zrušit na základě druhého žalobního důvodu.

K nákladům řízení

- 126 Podle článku 133 jednacího řádu je o nákladech řízení rozhodnuto v rozsudku, jímž se končí řízení. Podle článku 219 uvedeného jednacího řádu, použitelného obdobně na toto řízení po vrácení věci, a v rozsahu, v němž Tribunál v rozsudku o kasačním opravném prostředku rozhodl, že o nákladech řízení bude rozhodnuto později, přísluší Tribunálu, aby rozhodl o nákladech řízení souvisejících jednak s řízeními zahájenými na základě článku 270 SFEU před Soudem pro veřejnou službu a Tribunálem a dále s řízením o kasačním opravném prostředku před Tribunálem.
- 127 Podle čl. 134 odst. 1 jednacího řádu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval.
- 128 Z výše uvedeného odůvodnění vyplývá, že Komise nakonec neměla ve věci úspěch. Proto musí nahradit náklady související jednak s původním řízením zahájeným před Soudem pro veřejnou službu ve věci F-104/15 a jednak s tímto řízením po vrácení věci.

- 129 Pokud jde o řízení o kasačním opravném prostředku ve věci T-695/16 P, musí Komise v souladu s čl. 211 odst. 3 jednacího řádu nést vlastní náklady řízení. Dále vzhledem k tomu, že Tribunál kasačnímu opravnému prostředku podanému Komisí vyhověl, je důvodné, aby žalobkyně nesla náklady řízení, které vynaložila v rámci uvedeného řízení.
- 130 Konečně podle čl. 138 odst. 1 jednacího řádu nesou orgány, které vstoupily do řízení jako vedlejší účastníci, vlastní náklady řízení. Je tedy třeba rozhodnout, že Parlament ponese vlastní náklady řízení související s věcí F-104/15 a tímto řízením po vrácení věci. Dále vzhledem k tomu, že Parlament v řízení o kasačním opravném prostředku nepředložil vyjádření a Tribunál v uvedeném řízení rozhodl bez konání ústní části řízení, Parlament se nezúčastnil řízení o kasačním opravném prostředku ve smyslu čl. 211 odst. 5 jednacího řádu, a nevynaložil tedy náklady související s uvedeným řízením.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (sedmý senát)

rozhodl takto:

- 1) **Rozhodnutí Evropské komise ze dne 24. září 2014, kterým se zamítá žádost o přiznání pozůstalostního důchodu RN, se zrušuje.**
- 2) **Komise ponese vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení vynaložené RN ve věci F-104/15 a v tomto řízení po vrácení věci.**
- 3) **Komise a RN ponesou každá vlastní náklady řízení ve věci T-695/16 P.**
- 4) **Evropský parlament ponese vlastní náklady řízení ve věci F-104/15 a v tomto řízení po vrácení věci.**

da Silva Passos

Reine

Truchot

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 16. prosince 2020.

Podpisy.